

Kafes ve ferace devrinde İstanbul Süleymaniye camisi nasıl yapıldı?

Süleymaniye camiile civarının eski bir görünüşü

Mimar Sinan Süleymaniye camisinin temelini atmaya çalışırken, Türkler zafer peşinde koşuyorlardı. O yıl, Gürcistanda idiler. Peçevi diyor ki: «On beş kale dahi itaat ve inkiyad ettiler. Divan nam nevahiye akın verilüb şahin bakışlu keklik sekişlü binihaye civanan ve guzadı ebkar islâmın pençei şikârına dahil oldu.»

Halbuki, Türk orduları Gürcistan illerinde kaleler teshirile uğraşırken, «Ser mimaranı âlem» in işi başından aşırıyordu: Kâğıthane'den kırk çeşme suları getirilecek bendler yapılacak, İstanbul halkı susuzluktan kurtulacaktı. Hele Süleymaniye camisi, İstanbulun ufkuna başka bir biçim verecekti.

Caminin resmi çok hoş gitmişti. Sinan ağa inşaata başladı (1549). İstanbulun ve eyaletlerin neccar ve bennası, ırgad ve taşcısı seferber edildi.

Türk mimarları ne zaman cami yapsalar, direklerle uğraşmaya lüzum görmüyorlardı: Bütün Babil Yunan, Mısır ve Bizans saraylarının ve mabedlerinin asırlar gören asarı Türklerin elinde idi. Binalara sütun yetişmezse, en uzak ülkelerden, hattâ Akdenizi aşırarak İstanbula sütun getirmek onlar için işten bile değildi.

Süleymaniye camisine Koca Sinan'ın gözü önünde dört sütun dikildi: Bu dört sütun Türklerin Roma ve Bizans imparatorluklarında kazandıkları zaferlerin birer âbidesidir. Sütunların biri İskenderiyeden, biri Balebekten getirildi. Biri sarayı cedit civarından, öbürü de Kıztaşından Süleymaniye'ye kadar taşındı. Türkler, bu sütunlar dibinde asırlarca tanrıya ibadet ettiler.

Sütunları taşımak için kullanılan âletler gayet basitti: Mavna kumanaları, palamarlar, demirli direkler ve dolablar... Çalışanlar da acemi oğlanlar ve ırgadlardı. Divandan Marmara kadısına akmermer için ardı sıra hükümler yazıldı. Yeşil mermerler için Arabistana kadar adamlar gönderildi. Altı yıl süren bu faaliyetten sonra caminin kubbesi kapandı, ve kapıları kâmilan abonostan yapıldı. İçinin tezyinatını hep Sinan ağa

tertip ett. Çinileri İznikten getirildi. Yazıların Karahisarî Hasan efendi yazdı.

Kanunî caminin biran evvel bitmesini istiyordu.

Sinan ağa camiyi bitirinceye kadar, bu altı yıl içinde, ne hadiseler olmadı! Sokullu Mehmed paşa Beylerbeyi oldu. Hadim Ali paşa Segedinde zaferler kazandı. Tameşvar Türklerin eline geçti. Eğri kuşatıldı. Nahciva seferi başladı. Türk donanması Akdenizde bütün hakimiyetini gösterdi. Turgudça bey «Françe padişahının kaptanına muavenet ve imdad ile İspanya askerine inhizam» verdi, ve altı yedi kalesine karşı zafer kazandı. Françe kralı hedayayı lâıkasile elçiler gönderdi. Gelibolu sancağı beyi Piyale bey Bosnada zaferler kazandığı gibi, Sicilya adasına doğru uzandı, ve «Misina nam kalei azime mukabelesinde vaki Prence nam kaleyi» kuşattı, ve aldı. Malkoç bey Hırvatistanda Ziriniye karşı mücadeleden geri durmadı. Kapaşvar Türklerin eline geçti. Garzgal kadısı bile vecdinden ne destanlar yazmadı! Daha cami bitmeden iki yıl evvel İstanbula kahve geldi. İlk kahvehane Tahtakalede açıldı. Seydi Ali reis Basradaki donanmayı Süveyşe götürdü. Ordu zaferini, Sinan da eserini bitirdi (1555). Fakat bitirinceye kadar da neler çekmedi!

Hattâ bir çokları Sinan ağayı çekemediler. Kanuniye:

— Kubbenin durmasında şüphe vardır.

Diye dedikodu yaptılar. Kanunî camiyi görmeğe gitti, Sinan ağa mihrabın ve minberin tanzimile meşguldü. Kanunîyi görünce, büyük bir saygı ile selâmladı. Aynı zamanda, «Caminin tetummatındandır deyu» bir de türbe yaptırıyordu. Kanunî, Sinan ağaya hidetle çıktı:

— Niçün benim camim ile mukayyed olmayub mühim olmayan nesnelere ile tatili evkat eylesin? Ceddin Sultan Mehmed han mimarı sana nümune yetmez mi? Bana bu bina ne zaman tamam olur? tez, haber ver. Yoksa sen bilirsin.

Dedi. Mimar Sinan şaşırıldı. Hidetin sebebinin bir trülü anlamıyordu. Cevap verdi:

— Saadetlü padişahım. Devletinde İnşallahütaalâ iki ayda tamam olur.

Kanunî Sinan'ın bu sözüne de inanmadı. Sinan ağa katî surette teminat verdi. Filhakika caminin kalan kısımlarını iki ayda bitirdi. Saraya gitti. Anahtarlarını kendi elile Kanuniye teslim etti. Kanunî memnundu. Etrafındakilere sordu:

— Fethi babı camie elyak ve ahra kim ola?

Oda başı cevap verdi:

— Padişahım. Mimar ağa ben-deniz bir piri azizdir. Bu babda elyak, ol emekdar kulundur.

Kanunî, ihtiyar Sinana döndü:

— Bu bina eylediğin Beytullahı sıdkusafa ve dua ile sen açmak evlâdır.

Sinan ağanın elile dikilen ve açılan bu mabed, asırlarca Türk zaferlerinin akislerine şahid oldu. batan güneşin ateşleri içinde yükselen kubbesi Türk lâhınınin yanık nağmelerile çınladı.

Peçevi, camie ne kadar para sarfedildiğini sarîh bir surette yazıyor: 897,380 filodi akçe. O asrın hesabınca, 537 yük, 82,900 akçe. kendi yaşadığı asrın, on yedinci asrın hesabınca da, 2240 yük akçe.

Ahmed Refik

AKŞAM

Abone Ücretleri

	Türkiye	Ecnebi
SENELİK	1400 kuruş	2700 kuruş
6 AYLIK	750 »	1450 »
3 AYLIK	400 »	800 »
1 AYLIK	150 »	—

Posta ittihadına dahil olmayan ecnebi memleketler: Seneliği 3600, altı aylığı 1900, üç aylığı 1000 kuruştur.

Adres tebdili için yirmi beş kuruşluk pul göndermek lâzımdır.

Muharrem 8 — Kasım 145

S. İmsak Güneş Öğle İkinci Akşam Yatırı

E. 9,30 11,13 5,46 9,19 12,00 1,33

Va. 4,3 6,45 12,18 15,52 18,33 19,5

İdarehane: Babîali civarı
Acımusluk Sok.
13 No

